

Täysistunto

Tiistai 8.11.2016 klo 13.59—21.55

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja tuloverolain 127 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 229/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Siirrytään keskusteluun. Ministeri esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

20.48 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen yhdessä päättämän säästön opintotukeen. Säästöjen taustalla on taloutemme vakava tila, elämme edelleen raskaasti velaksi. Nuorten sukupolvien kannalta on aivan ratkaisevaa, että pystymme kääntämään taloutemme suunnan ja vahvistamaan työllisyyttä. Koulutusjärjestelmämme ehdoton vahvuus on se, että jokaisella lapsella on tasa-arvoiset mahdollisuudet korkeatasoiseen maksuttomaan koulutukseen perheen varallisuudesta riippumatta. Tästä tulemme huolehtimaan jatkossakin.

Opintotukilain muutokset on valmisteltu pääosin selvitysmies Roope Uusitalon esitysten mukaisesti. Hänen tehtävänä oli arvioida erityisesti opintotukijärjestelmän vaikutusta eri taustoista tulevien opiskelijoiden mahdollisuuksiin kouluttautua ja hakeutua korkeakouluopintoihin. Esityksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden opintorahan tasot ehdotetaan yhtenäistettäväksi toisen asteen opintorahan tasojen kanssa siten, että opintoraha on enintään 250,28 euroa kuukaudessa. Eri koulutusasteiden opiskelijoiden yhdenvertaisuuden parantamiseksi vanhempien tulot eivät enää jatkossa vaikuta itsenäisesti asuviin 18—19-vuotiaisiin toisen asteen opiskelijoihin. Tämä on tervetullut muutos toisen asteen opiskelijoille, jotka ovat olleet heikommassa asemassa opintotukijärjestelmässämme.

Opintolainan valtiontakauksen määrä nousee 400 eurosta 650 euroon kuukaudessa Suomessa opiskelevalla ja 700 eurosta 800 euroon kuukaudessa ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla. Muussa kuin korkeakoulussa opiskelevien alle 18-vuotiaiden takauksen määrä nousee 260 eurosta 300 euroon. Jatkossakin määräajassa opintonsa suorittaneen opiskelijan lainasta osa maksetaan valtion varoista opintolainahyvityksenä. Pidän tärkeänä, että nämä kannustimet säilyvät opintotuessa.

Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettu tukiaika lyhenee esityksen mukaan 10 kuukaudella 64 kuukaudesta 54 tukikuukauteen. Käytännössä tukiaika riittäisi tulevaisuudessa noin kuuden lukuvuoden korkeakouluopintoihin. Opiskelijoiden tukiaikaa on mahdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

lista jatkossakin pidentää sairauden tai muun painavan syyn vuoksi. Jokaiselle taataan mahdollisuus opintojen suorittamiseen.

Opintotuen on säilyttävä jatkossakin turvallisena tapana opintojen rahoittamiseen. Siksi opintotuen turvaelementit, kuten opintolainan koron pääomittaminen opiskeluaikoina ja pienituloiselle opintovelalliseksi maksettava korkoavustus, ovat käytössä jatkossakin. Lisäksi opintolainan valtiontakauksen myöntämisehtoja muutetaan niin, että opiskelijan saama maksuhäiriömerkintä ei enää jatkossa estä valtiontakauksen myöntämistä. Opiskelijan omat tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin, jotta opiskelun ja työnteon yhdistäminen olisi jatkossa nykyistä kannattavampaa. Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisin perittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrän korotus lasketaan 7,5 prosenttiin.

Asumislisän piirissä olevat opiskelijat siirtyvät pääsääntöisesti yleisen asumistuen piiriin. Jatkossa asumisen tuki kohdistuu erityisesti niille opiskelijoille, joiden asumisen kustannukset esimerkiksi suurissa kaupungeissa ovat korkeat. Ulkomailla vuokralla asuvat opiskelijat sekä Suomessa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saa-melaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskelevat oppilaitoksen asuntopiirissä asuvat opiskelijat jäävät asumislisän piiriin jatkossakin.

Odotan keskustelua tästä esityksestä teiltä, arvoisat edustajat, vaikka kello on jo paljon.

20.52 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan, on opintotuen tarkoituksena turvata opiskelijan opiskeluaikainen toimeentulo. Opiskelijoilla tulee muiden kansalaisten tavoin olla oikeus elämiseen riittävään toimeentuloon. Jo tällä hetkellä opiskelijat ovat käytännössä ainoa väestöryhmä, joka pakotetaan ottamaan velkaa perustoimeentulonsa turvaamiseksi. Riittävä ja kannustava opintotuki myös edistää suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua sekä opintoaikojen lyhentämistä. Lisäksi opintotuen tulee edistää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia.

Opintotukeen on koko 2010-luvun aikana tehty niin isoja kuin pieniäkin muutoksia. Jatkuvan mullistuksen kohteena oleva opintotuki ei täten ole kohdellut eri aikoihin aloittaneita opiskelijoita tasa-arvoisesti, ja yhdyn niiden opiskelijajärjestöjen näkemyksiin, joiden mukaan tämä tapa käsitellä opintotukea ei myöskään ole edustanut hyvää hallintotapaa. Ja nyt mennään taas.

Hallitus esittää suurinta yksittäiseen etuuteen kohdistuvaa leikkausta juuri opintotukeen. Yksittäiseltä opiskelijalta hallitus leikkaa yli 86 euroa kuukaudessa, ja pitkällä tähtäimellä hallitus haluaa säästää yli 120 miljoonaa opintorahasta. Se on lähes saman verran kuin hallitus käyttää suurituloisille yrittäjille kohdistuvaan yrittäjävähennykseen, jolla ei hallituksenkaan mukaan tule olemaan juuri mitään työllisyyttä tai yrittäjyyttä edistäviä vaikutuksia. Hallituksen esittämät leikkaukset opintotukeen tulevat toteutuessaan vaarantamaan opiskelijan toimeentulon, lisäämään opiskelijoiden työssäkäyntiä ja sitä kautta pidentämään opintoaikoja. Tämän vahvistaa myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen loka-kuun puolelsvälissä julkaisema tutkimus, jossa todetaan, että opintotukiuudistus tulee pidentämään opiskeluaikoja arviolta ainakin noin kolmella kuukaudella opiskelijaa kohti. Se tarkoittaa samalla, että vaikutukset julkistalouteen jäävät arviota pienemmiksi. Lisäksi hallituksen opintotuen leikkaukset heikentävät ihmisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua korkeakoulutukseen.

Vasemmistoliitto pitää hallituksen opintotukileikkauksia lyhytnäköisinä ja kohtuuttomina. On käsittämätöntä, että opintorahaa leikataan yli neljänneksellä samaan aikaan, kun opintotukiaika lyhenee kymmenellä kuukaudella. Opiskelijat ovat jo nyt yhteiskunnan pie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

nituloisin ryhmä, ja heidän suurin opintoja hidastava tekijä on heikko toimeentulo. Nuorten aikuisten pienituloisuus on muita ikäryhmiä syvempää ja yleisempää. Korkea-kouluopiskelijoiden opintorahan leikkaaminen lähes 100 eurolla tekee pelkällä opintorahalla ja asumisen tuella elämisen opiskelijalle käytännössä mahdottomaksi.

Nuorten aikuisten ja erityisesti opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat viimeisten vuosien aikana olleet kasvussa. Opintoaikojen kiristykset yhdistettynä pieneen toimeentuloon ja työskentelyyn riittävän tulotason varmistamiseksi luovat monille paineita ja stressiä. Tämä tukiuudistus heikentää tilannetta entuudestaan. Opiskelijoiden tuloja leikataan roimasti ja lainapakkoa vahvistetaan aikana, jolloin työllistymisnäkymin ja valmistumisen jälkeiseen tulotasoon liittyy hyvin paljon epävarmuustekijöitä. Lainapainotteisuuden lisäämisen vaara on, että suurta lainataakkaa pelkäävät ihmiset eivät hakeudu korkeakouluihin tai se johtaa korkeakoulutuksen eriarvoistumiseen ja Suomen osaamisresurssien heikkenemiseen. Kuten selvitysmies Roope Uusitalon keväällä julkaistussa raportissakin todetaan, voi pelko velkaantumisen opinteluajaksi olla suurempi pienituloisista perheistä tulevilla opiskelijoilla, jotka eivät voi luottaa vanhempien mahdollisuuteen tai halukkuuteen tukea opiskelijoita taloudellisesti siinä tapauksessa, että opinnot jäävät kesken tai opintojen menestyksellisen suorittamisen jälkeenkään työllistyminen ei onnistu.

Suomessa koulutus on jo nyt voimakkaammin periytyvää kuin muissa Pohjoismaissa. Siirtyminen opintotukimalliin, jossa opiskelijoiden odotetaan rahoittavan yhä suuremman osan toimeentulostaan itse lainan muodossa, uhkaa vahvistaa tätä kehitystä entuudestaan. Hallitus siis pyrkii vähentämään julkisen talouden ja valtion velkaantumista siirtämällä tätä velkaantumispakkoa suoraan opiskelijoiden, yksittäisten ihmisten, harteille. Jokseenkin ironiselta tuntuu mielestäni myös esitys tulojen sitomisesta indeksiin, kun hallitus viime syksynä melkein ensi töikseen poisti opintotuen indeksisidonnaisuuden, kun tiedetään, että yksi keskeinen opintoja viivästyttävä tekijä tällä hetkellä on opiskelijoiden työnteko. Nyt sidotaan siis tulorajat indeksiin mutta ei tukea eli ilmeisesti halutaan viestittää, että opiskelijoita kannustetaan tekemään enemmän töitä ja valmistumaan nykyistä hitaammin.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Hallitus ei selvästikään näe koulutuksen tärkeyttä yhteiskunnallemme ja tulevaisuudellemme. Hallituksen leikkaukset on ideologinen arvovalinta, ja hallitus jatkaa näin sivistys-, koulutus- ja opiskelijaviihamielistä linjaa. En usko, että Suomen historiassa on koskaan aikaisemmin nähty niin totaalista ja niin törkeää vaalilupauksen pettämistä kuin mitä niin sanotun koulutuslupauksen osalta on tapahtunut. Tätä opintotuen jättileikkausta voi kuvailla ainoastaan sukupolvilupauksen petoksena.

20.58 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Tiedonvälitys todellakin on nykypäivänä äärimmäisen nopeaa. Edustaja Anderssonin äsken pitämästä puheesta luin uutisen netistä jo 15 minuuttia sitten. Eli tiedonvälitys ei tänä päivänä ole ainoastaan reaaliaikaista, se on jopa ääntä nopeampaa.

Mutta tähän varsinaiseen aiheeseen. Kyllä tämä on kipeä asia, että opiskelijoitten opintososiaalisista eduista leikataan. Minä olen opetusministerin kanssa ollut Smolnassa laatimassa hallitusohjelmaa opiskeluun liittyen, ja kyllä me kipeänä koimme tämän. Varmasti voimme jakaa tämän, että henkilökohtaisiakin traumoja tästä asiasta tuli, mutta tällaisissa reunaehdoissa jouduimme hallitusohjelmaa tältä osin rakentamaan. On kohtuutonta sanoa, että olisi joku sivistys- tai opiskelijaviihamielisyys. Tässä tilanteessa nyt olemme ja pyrimme katsomaan tässäkin tilanteessa eteenpäin. Mutta on kuitenkin nähtävä, että on täällä hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

viäkin asioita. Kokonaisuutena me tarvitsisimme kuitenkin laajan, laajapohjaisessa parlamentaarisessa valmistelussa valmistellun opintotuki uudistuksen. — Minä siirryn hetkeksi jatkamaan tänne. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Puhemies! Todellakin tarvitsisimme laajapohjaisessa parlamentaarisessa valmistelussa tehdyn opintotuki uudistuksen. Opintotukijärjestelmä on luotu alun alkaen 60—70-luvun taitteessa ensisijaisesti korkeakouluopiskelijoita varten ja sitä on sitten paloittain täydennetty. Ainoa merkittävä kokonaisuudistus tapahtui 90-luvun alussa silloisen selvitysmies Kurrin esittämien ajatusten pohjalta. Silloinhan painopistettä siirrettiin opintolainasta opintorahaan. Mutta samanaikaisesti iski päälle 90-luvun alun lama, ja silloin opintoraha jäi varsin matalalle tasolle. Tiedän tämän omakohtaisesti hyvin, koska katson, että tämä on ikäisteni sukupolvikertomus. Nyt todellakin tarvitsisimme tällaisen mittavan opintotukireformin.

Mutta näen tässä asiassa esimerkiksi sen hyvän seikan, että nyt eivät enää itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoitten osalta vanhempien tulot vaikuta. Tämä on sinänsä pieni askel mutta kertoo tästä pyrkimyksestä laajentaa yhdenvertaisuutta, ja tätä pitää syventää entisestään ja myös pienentää eroja eri koulutusasteilla opiskelevien keskuudessa. On totta, kun äsken keskustelimme opiskelijoitten siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin, että siinä on monia heikkoja kohtia juuri esimerkiksi yhteistaloudessa asuvien opiskelijoitten osalta, mutta näitä on syytä valiokuntakäsittelyssä tarkistaa. Joissakin puheenvuoroissa sanottiin, että se uudistus lisäisi opiskelijoiden työssäkäyntiä. Päinvastoin, se mahdollistaa päätoimisen opiskelun ja tätä kautta mahdollisen nopeamman valmistumisen.

Itse en kyllä välttämättä innostu siitä, että pitäisi olla jonkinlainen itseisarvo valmistua mahdollisimman nopeasti, ja vielä jos se tapahtuu vailla työkokemusta, niin tällainen henkilö ei ole oikein työmarkkinakelpoinen. Vaikka meillä on kritikoitu sitä, että meillä on pitkät valmistumisajat, niin siinä on kuitenkin ollut se mitalin kääntöpuoli, nimenomaan positiivinen puoli, että kun kenties keskimääräistä pitempien opintoaikojen seurauksena on työskennelty opintojen rinnalla, niin sitten on tullut sitä työelämävalmiutta. Sitä totisesti tänä päivänä tarvittaisiin, kun tiedetään jo, ettei koululaisillakaan ole entiseen tapaan työelämäkokemusta, ja usein monen kohdalla on jopa niin, että ylempi korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkinto on suoritettu varsin vähäisen työelämäkokemuksen ohella.

21.04 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on hieno maa: jokaisella suomalaisella on mahdollisuudet opiskella niin pitkälle kuin rahkeet riittävät, vanhempien varallisuuteen ja postinumeroon katsomatta, edelleen jatkossakin. Ja voisi sanoa, että ehkä vielä paremminkin nämä mahdollisuudet nyt toteutuvat.

Vaikka opintorahaan toki kohdistuu leikkauksia, niin kokonaisopintotukihan siis kasvaa hallitusohjelman mukaisesti noin 1 100 euroon. Eli opintotukeahan ei leikata, mutta sitä yhtä osuutta, opintorahaa, kyllä leikataan. Se on ihan totta. Ja kun tiedetään, että opiskelijoilla nimenomaan nämä asumistukimenot ovat ne, jotka vievät leijonanosan tästä tuesta, niin nyt tähän huutoon vastataan toisen hallituksen esityksen yhteydessä, tämän opintotukimuutoksen yhteydessä, kun opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin. Tämä on erittäin tärkeä ja tarvittava muutos tässä yhteydessä. Tästä keskustelimme jo tänään aikaisemmin, ja oli ilo kuulla, että eduskunta kuitenkin tukee tätä esitystä, kuulosti näin olevan. Eri ryhmistä tuli tähän tukea, ja on ihan totta, että opiskelijajärjestöt ovat tätä pitkään ajaneet. Oli hyvä, että tämä pystyttiin toteuttamaan tässä yhteydessä. Tämän ansiosta suurim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

malla osalla opiskelijoista tukitaso nousee eli se käteenjäävä rahamäärä kasvaa, mitä valtiolta opiskelijoille tukea osoitetaan opintojen aikana. Tämä on tärkeätä siinä mielessä, että nimenomaan opintoajat voivat lyhentyä sen takia, että opiskelijat eivät ole pakotettuja hankkimaan työnteolla toimeentuloa, kun asumiseen lisätään tuen määrää valtion toimesta.

Mitä muita muutoksia tässä tulee? Esimerkiksi vanhempien tulot eivät vaikuta jatkossa enää toisen asteen opiskelijoihin näitten täysi-ikäisten osalta. Tämä on myös odotettu muutos, erittäin tärkeä tasa-arvoistava tekijä. Sitten muita muutoksia, mitä on pitkään odotettu: Tämä hyvin epätasa-arvoinen isompi korko, mitä on takaisinperinnässä ollut opintotuen osalta, lasketaan normaalille tasolle muitten takaisinperintäkorkojen kanssa. Tämä on hyvä muutos, pieniä muutoksia, mitä on voitu tehdä tässä isomman muutoksen yhteydessä. Myös lainamäärää, mitä opiskelija voi nostaa, nostetaan. Se on sinänsä hyvä asia ja jokaisen itse päätettävissä, ottaako tämän käyttöön vai ei, mutta se lisää myös käytettävissä olevaa rahamäärää ja on osa tätä opintotuen kokonaismäärän nostoa.

Tässä aikaisemmassa keskustelussa tuli esille esimerkiksi tämän indeksisidonnaisuuden poistaminen opintotuen osalta. On myös huomattava, että ei tästä indeksisidonnaisuudesta hirveästi kyllä ole hyötyäkään ollut, kun ei ole näitä tukia voinut nostaa tämän nykyisen maailmanmenon vuoksi. Että sinänsä tästä ei ole tähän tosiasialliseen rahamäärään ollut hyötyä opintotuen korottamisen osalta. Mutta jatkossa tätä voidaan tarkastella, ja sivistysvaliokuntahan on ottanut tämän esille, ja tähän voidaan palata myöhemmin.

Mutta sitten tämä perheellisten opiskelijoitten tilanne: Kyllä, tämä on täysin tunnustettava asia, että esimerkiksi asumistukeen siirtymisen yhteydessä on huomioitava se, että perheellisiin opiskelijoihin ja heidän elämäntilanteeseensa ja näihin tukimuotoihin liittyen tulee se tilanne, että heidän tulotasonsa pienenee, ja tätähän ei voida pitää mitenkään hyväksyttävänä. Odotammekin keskustan sivistysvaliokuntaryhmän osalta, että hallitus keskustelee keskenään tästä, onko opintotuen osalta mahdollista tämä huoltajakorotuksen valmistelu esimerkiksi ensi kevään budjettiriihen yhteydessä. Toivon, että opetusministeri voisi tämän asian ottaa esille. Tämänkin päivän istutokeskustelussa tämä on tullut jokaisesta ryhmästä esille selvitettävänä vaihtoehtona. Toivomme, että tätä voidaan viedä eteenpäin. Kyse on kuitenkin noin 8—10 miljoonasta, joka on tämä arvioitu maksimimeno, mitä tästä tulisi, ja pidämme kohtuullisena, että tätä voitaisiin viedä eteenpäin.

Tässä aikaisemmin edustaja Andersson viittasi yrittäjävähennykseen ja siihen, että tässä on vastaavista summista kysymys. Tällä ei ole mitään tekemistä tämän opintotukimuutoksen kanssa, ja toivoisin myös, että tässä verotusasiassa vietäisiin näitä tasa-arvoasioita eteenpäin, niin että myös toiminimiyrittäjiä ja pienyrittäjiä, joista suurempi osuus verrattuna tavallisiin palkansaajiin elää köyhyysrajan alapuolella, kohdeltaisiin verotuksen osalta jatkossa samalla tavalla kuin osakeyhtiöyrittäjiä. Tämä on myös hyvä muutos, enkä pidä oikein siitä, että tätä asiaa verrataan opintotukimuutokseen.

21.09 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kaikella on tekemistä tämän opintotuki uudistuksen kanssa, koska tässä on nimenomaan kyse siitä, minäkalaisia arvovalintoja tämä hallitus tekee eli mihin te käytätte rahaa, mihin teidän mielestänne on varaa ja mihin meillä ei ole varaa, mistä te viette. Te viette nyt saman verran opiskelijoilta pitkällä tähtäimellä kuin mitä te olette valmiita laittamaan rahaa sellaiseen verovähennykseen, jolla ei edes teidän oman esityksenne mukaan ole työllistäviä tai yrittäjyyttä edistäviä vaikutuksia. Ja jos olette huolissanne pienyrittäjien asemasta ja taloudellisesta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

toimeentulosta, niin olisi varmaan kannattanut suunnitella sellaista veromuutosta, joka olisi hyödyttänyt pienituloisia yrittäjiä, niin kuin tämä nyt ei tule tekemään.

Edustaja Jarva viittasi myöskin tähän indeksisidonnaisuuden poistoon. Totean vielä ker-
ran, niin kuin totesin viimekin vuonna, että jäädytys olisi säästänyt tismalleen yhtä paljon
eli ne vaikutukset valtiontalouteen olisivat olleet samoja, mutta siinä vaiheessa, kun talous
taas olisi lähtenyt kasvuun, se olisi varmistanut sen, että opintotukikin seuraa tätä yleistä
hintatasoa ja kulutushintojen muutosta. Nyt te päätitte, että opintotuki on (Puhemies koput-
taa) ainoa tukimuoto, joka ei seuraa mitään (Puhemies: Aika!) indeksiä.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin listalle.

21.10 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolueiden edustajien
tehtävä on tietysti puolustella hallituksen esityksiä, mutta aika tuskallista oli katsella sitä
kiemurtelua, mitä täällä edustaja Jarva joutui äsken tekemään, kun hän etsimällä etsi niitä
hyviä asioita tässä esityksessä ja tuntui unohtavan oikeastaan ne kaikki suurimmat ongel-
mat — tai jätti ne sanomatta vähän samaan tapaan kuin aiemmin täällä keskusteltiin siitä si-
nänsä hyvästä uudistuksesta, että opiskelijat tulevat asumistuen piiriin, mutta unohdettiin
se, että nyt tässä opintotuen leikkauksessa opiskelijoilta leikataan huomattavasti enemmän
kuin mitä he hyötyvät tuosta asumistukimuutoksesta.

Tässä korkeakouluopiskelijoiden opintorahasta vähenee neljännes, 86 euroa kuukaudes-
sa, ja se on opiskelijoille todella iso raha, kun opiskelijat nyt jo ovat yhteiskunnan kaikkein
pienituloisimpia ja heidän oletetaan nyt tämän opintotukiuudistuksen jälkeen hoitavan toi-
meentulonsa lainalla. Meillä ei mikään muu ihmisryhmä ole sellainen, että heidät pakote-
taan ottamaan lainaa, jotta he voivat tulla toimeen. He eivät ole oikeutettuja toimeentulo-
tukeenkaan, elleivät ensin ota opintolainaa, ja tähän on itse asiassa johtanut myös sii-
hen, että meillä on aika paljon nuoria, jotka ihan tietoisesti hankkivat itselleen maksuhäi-
riömerkinnän sen takia, että sitten he eivät voi saada opintolainaa ja sen sijaan he voivat
saada toimeentulotukea. Minusta tämä on kyllä todella huolestuttavaa, että me kannustam-
me nuoria tällaisiin maksuhäiriömerkintöihin. Tämä ei millään tavalla voi olla yhteiskun-
nan väylä kannustaa tällaiseen.

Opiskelun pitäisi olla opiskelijan työtä, ja nyt kun tätä opintotukea halutaan muuttaa lai-
napainotteiseksi, niin se kyllä tarkoittaa sitä, että se pakottaa entistä useamman opiskelijan
käymään töissä opintojen ohella. Sinänsähän varmasti, jos on oman alan töitä, se on ihan
hyvä juttu, mutta käytännössä oman alan töitä ei ole kaikille saatavilla, ja tämä tulee piden-
tämään kyllä opintojen kestoja. Etla on arvioinut, että pidennystä tulee noin kolme kuukaut-
ta, ja se on kyllä vastoin kaikkia niitä työllisyys- ja koulutustavoitteita, mitä muuten yri-
tämme edesauttaa ja pidentää työuria, sillä vaikka lainaa nyt saa enemmän, niin me tiedäm-
me sen, että moni välttää lainaa viimeiseen asti. Nykyään ei ole lainkaan varmuutta edes
korkeakouluopiskelijoilla siitä, että valmistumisen jälkeen saisi töitä tai että saisi ainakaan
vakituisia töitä, tai vaikka saisikin töitä, niin palkka esimerkiksi kirjastonhoitajalla tai las-
tentarhanopettajalla on kyllä niin pieni, että sillä ei suuria lainamääriä makseta takaisin.
Nuoret eivät yksinkertaisesti uskalla ottaa sitä lainaa, koska työurat ovat niin epävarmoja.

Me tiedämme myös sen, että sellaiset opiskelijat, jotka tulevat perheistä, joissa äidin
koulutustaso on heikompi, välttävät tätä lainaa vieläkin enemmän. Jos äidin koulutus on
vain perusasteinen, niin vain 18 prosenttia näistä nuorista uskaltaa ottaa opintolainaa, kun
akateemisen koulutuksen saaneen lapsilla luku on 27 prosenttia. Tässä on merkittävä ero,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

ja kyllähän tämä on paluuta siihen, että vanhempien lompakko, vanhempien koulutustaso, vanhempien sosioekonominen asema vaikuttaa siihen, millaisia valintoja nuoret tekevät, uskaltavatko he lähteä opiskelemaan. Se on todella todella harmillista, koska me tiedämme, että Suomen menestyminen on aina rakentunut siihen, että meillä ovat kaikki koulutautuneet, meillä on kaikilla ollut mahdollisuus kouluttautua ja me olemme osaamisyhteiskunta. Nyt jos me teemme tämmöisiä ratkaisuja, jotka johtavat siihen, että käytännössä tausta vaikuttaa entistä enemmän siihen, miten nuoret uskaltavat opiskella, niin se on paluuta siihen menneeseen aikaan, ja se on myös meidän tulevaisuuden kannalta ja Suomen menestymisen kannalta väärä tie.

21.16 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Hyödynnän vielä tilaisuutta, kun ministeri on paikan päällä, esittääkseni kaksi kysymystä liittyen tähän hallituksen opintotukiuudistukseen.

Ensimmäinen koskee lainan valtiontakausta ja maksuhäiriömerkintöjä saaneita nuoria. Eikö tässä nyt mennä näiden maksuhäiriömerkintöjen osalta ojasta allikkoon? Mielestäni lähtökohdan pitäisi olla se, että ketään ei pakoteta ottamaan lainaa turvatakseen perustoitteutensa. Kuten jo todettiin tässä, opiskelijat on käytännössä ainoa väestöryhmä, jonka kohdalla tällä hetkellä toimitaan näin.

Nythän tätä pakkoa hallituksen esityksen myötä laajennetaan koskemaan myöskin sellaisia nuoria opiskelijoita, joilla on mahdollisesti jopa useita maksuhäiriömerkintöjä. Eikö tämän muutoksen seurauksena ole riski, että opiskelijat pakotetaan velkaantumaan, jotta pystytään maksamaan esimerkiksi maksuhäiriömerkinnöistä aiheutuvia velkoja? Eihän se voi olla hallituksen tavoitteena tässä.

Sitten haluan myöskin tuoda esille sen, että yleistä asumistukea koskevan keskustelun yhteydessä myöskin useat hallituspuolueiden edustajat toivat esille huolensa perheellisten opiskelijoiden kohtalosta tässä asumistukiuudistuksessa ja toivoivat, että hallitus puuttuu siihen tuomalla tämän kauan kaivatun huoltajakorotuksen opintotukeen. Suomi on edelleen ainoa Pohjoismaa, joka ei huomioi opiskelijoiden perheellistymistä millään tavalla tuessa. Mikä on ministerin näkemys tästä? Pystytkö jo lupaamaan meille, että hallitus tuo tämän huoltajakorotuksen viimeistään ensi keväänä, kun opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin nyt etenee?

21.18 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Opintotuki ja opiskelijoitten tilanne on sen verran tärkeä asia, että ajattelin tulla ihan tänne pönttöön puhumaan, niin että voi ehkä vähän laajemmin pohtia tätä keskustelua. Mehän olemme koko illan ajan keskustelleet opintotukeen liittyvistä asioista: aikaisemmin opiskelijoiden asumistuesta, ja nyt sitten keskustelemme tästä opintorahan tasosta.

Ensinnäkin on pakko todeta tästä keskustelusta ja niistä puolueista, jotka täällä ovat olleet äänessä, että ehkä se kertoo siitä, mitkä porukat ovat opiskelijoitten tilanteesta kiinnostuneita — tietysti meillä on vähän eri näkemyksiä, mutta tietyt porukat täällä edustettuna ovat. Kyllähän sillä lailla täytyy todeta, että otan kyllä itse hallituspuolueen edustajana — me kaikki hallituspuolueiden edustajat, ketkä paikalla olemme — ihan nöyrillä mielin vastaan tämän kritiikin, mitä esitystä kohtaan esitetään. Ei tämä helppo päätös ole, eikä tämä ole helppo esitys, ja on ihan selvä juttu, että meitä askarruttaa se, mitä tämä tekee suomalaiselle sivistykselle ja suomalaiselle osaamiselle. Erityisesti keskustalle tämä on vaikea ratkaisu. Niin kuin jo aiemmin tänä iltana kerroin, yleisestihän keskustaa pidetään maan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

viljelijöitten puolueena, mutta kun kysellään eri ammattiryhmiä, ketkä eri puolueita äänestävät, niin sieltä ilmenee, että itse asiassa opiskelijat kannattavat keskustaa yhtä paljon kuin maanviljelijät, ja joissakin tutkimuksissa keskustan kannattajista jopa isompi osa on opiskelijoita kuin maanviljelijöitä. Keskusta on opiskelijapuolue, ja keskustasta on perusturvaapuolue, ja siihen liittyen me erityisellä herkkyydellä tarkastelemme näitä opiskelijoiden sosiaaliturva- ja toimeentulokysymyksiä.

Vaikka tässä joudutaan nyt tekemään heikennys opintorahaan — mikä kieltämättä kirpaisee itseänikin vanhana opiskelijapolitiikkona, joka on eri Nouse jo -marssilla ollut ja vaikuttanut SYLissä ja eri opiskelijajärjestöissä — niin siitä huolimatta on kuitenkin varmaan rehellisyyden nimissä todettava, että tämä kokonaisuus, missä opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, toisen asteen opintotuki yhtenäistyy korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen ja saadaan tämä rankaisuluontoinen takaisinmaksukorko kohtuullistettua, tarkoittaa suurimmalle osalle opiskelijoista plussaa. Nettomääräisesti suurin osa opiskelijoista tässä voittaa. Toki tulee yksittäisiä hankalia tilanteita, ja näitä pitää tietysti ratkoa ja seurata, mihinkä tämä järjestelmä kokonaisuudessaan johtaa.

Palaan vielä niihin positiivisiin juttuihin, joita tässä on haluttu vähätellä opposition puolesta. Minusta ne eivät ole ollenkaan vähäisiä juttuja, kun olen itse aikanaan juossut opiskelijavaikuttajana, Keskustaopiskelijoiden puheenjohtajana, täällä eduskunnassa näitä lobbaamassa. Eivät nämä pieniä juttuja ole. Ei ole pieni juttu se, että toisen asteen opiskelijoilta vanhempien tulojen vaikutus poistuu. Ei ole pieni juttu se, että opiskelija on yhdenvertainen, opiskeli hän sitten ravintolakokiksi tai filosofian maisteriksi. Ja onhan se, arvoisat kollegat, ollut aika erikoista, että jos erehtyy tekemään liikaa töitä, menee pikkuisen tuloajat ylitse, niin sen jälkeen se takaisinmaksun korotusprosentti on ollut 15 prosenttia. Nyt se kohtuullistetaan 7,5 prosenttiin, mikä vastaa yleistä viivästyskoron tasoa. Nämä ovat kaikki kolme semmoisia asioita, mitä erittäin pitkään opiskelijajärjestöt ovat lobanneet, ja se on hieno juttu, että Sipilän hallitus on pystynyt nämä viemään läpi. Siitä lämpimät kiitokset opetusministerille ja koko hallitukselle.

Iso asia suomalaisten opiskelijoiden toimeentulon kannalta on jatkossa se, miten yleiseen asumistukeen siirtyminen sitten todella tulee vaikuttamaan. Siinähan tulee se tilanne, että erityisesti niiden opiskelijoiden, jotka opiskelevat kaupungeissa, joissa on korkea vuokrataso — ainakin Etelä-Suomesta on silloin kysymys — tilanne saattaa parantua, mutta toki, niin kuin aiemmin on nostettu esille, meillä voi olla perheellisiä opiskelijoita, joilla sitten tapahtuu kielteisiä muutoksia. Ja yhdyn kyllä tässä kohtaa edustaja Jarvan esittämään ajatukseen siitä, että olisi hyvä asia, jos hallitus voisi selvittää, olisiko tiukasta taloustilanteesta huolimatta mahdollista ottaa käyttöön opintotuen huoltajakorotus perheellisille opiskelijoille. Olisi hieno juttu, jos opetusministeri voisi vähän valaista hallituksen ajatuksia tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Loppuun joitakin ajatuksia tulevaisuuteen.

Edustaja Kimmo Kivelä tänään niin kuin aiemminkin tässä salissa on esittänyt ajatuksia siitä, että meidän opintotukijärjestelmämme kaipaisi kokonaisvaltaisempaa remonttia. Opintotukea on muutettu, paikattu, soudettu, huovattu moneen suuntaan koko viimeisen 20 vuoden aikana, kun me siirryimme tähän opintoraha- ja opintotukipainotteiseen järjestelmään. Itse näen sellaisena hyvänä kehityskulkuna — kun opiskeluvuodet ovat aika tuoreessa muistissa — sen, että vaikka opintotuki on sosiaaliturvaa, niin olisiko silti mahdollista, että opiskelija voisi vähän vapaammin käyttää sitä opintotukea. Jos vaikka lähtee vähän vanhemmalla iällä opiskelemaan, olisiko mahdollista sellainen, että sitten saisi vaikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

korkeampaa opintotukea, jos opiskelee hyvin nopeasti, vaikka alle sen tavoiteajan? Tai sitten jos tulee elämäntilanteessa muutoksia, niin olisiko mahdollista, että voisi pidemmän aikaa nostaa vähän matalampaa opintotukea? Kuitenkin meillä on sellaisia tilanteita, varsinkin kun erityisesti korkeakouluopiskelijoitten valmistuminen lähestyy, että voi olla ihan hyvä juttu, että siinä lopussa otetaan vaikka sellainen vuoden pätkä työelämään tai ollaan osa-aikatyössä. Tätä fleksibiliteettiä varmasti olisi hyvä saada järjestelmään.

Toisaalta kyllä näen perustulon mahdollisuutena. Se on hieno juttu, että perustuloa nyt kokeillaan, hallituksella on rohkeutta — itse asiassa on ensimmäinen hallitus, hyvät opposition edustajat, joka uskaltaa kokeilla perustuloa. Kyllä perustulossa myös voisi olla mahdollisuus opiskelijoitten toimeentulon järjestämiseen jatkossa, ja olisi tietysti mukava kuulla opetusministeriltä visioita, mihin suuntaan opintotuki ehkä tämän uudistuksen ja näitten ratkaisujen jälkeen lähtee.

Mutta, arvoisa puhemies, vaikka kritiikkiä tulee ja itseänikin itse asiassa vähän ärsyttää, kun joudutaan tällainen päätös opintorahaan tekemään, niin kyllähän meidän pitää kuitenkin todeta, että Suomessa on aivan uniikki järjestelmä, jolla tuetaan opiskelijoita ja mahdollistetaan se, että jokainen voi vanhempien varallisuudesta ja postinumerosta riippumatta kouluttaa itseään. Tällainen järjestelmä on aivan ainutlaatuinen maailmassa, ja tällä ratkaisulla — vaikka nyt tulee lommo — tämä järjestelmä kuitenkin säilyy, ja siitä meidän pitää Suomena pitää kiinni.

21.25 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkaakseni edellisen puhujan puheenvuoroon liittyen: Hyvin mielenkiintoinen on kyllä se näkökulma, että pitkään on puhuttu siitä, että opintotukijärjestelmä, jota on monta kertaa muokattu, on monimutkainen järjestelmä, ja se, mihin tämä hallituksen esitys menee yhdessä opiskelijoiden yleiseen asumistukeen siirron kanssa, on se, että tukijärjestelmää pitäisi yksinkertaistaa. Nykyisen hallituksen toteuttaman perustulokokeilun myötä on kyllä syytä mahdollisimman pian, sitten kun harkitaan seuraavia kokeiluryhmiä ja siitä eteenpäin, miettiä sitä, olisivatko opiskelijatkin kokeilun piirissä jossakin vaiheessa, niin että nähtäisiin se, miten siellä puolella voitaisiin tätä toimeentuloa opiskelijoille järjestää.

Oma näkemykseni ja esimerkiksi keskustankin näkemys hyvin pitkään on ollut se, että opintotuessa on kysymys opiskelijoitten osalta myöskin sosiaaliturvasta, ei opinnoista tulevasta palkasta, vaan pitäisi mennä kohti kattavampaa, yksinkertaisempaa sosiaaliturvajärjestelmää. Siinä mielessä edustaja Kurvisen esiin tuoma perustulo on tärkeä ajatus, kun mietitään, miten pitkällä aikavälillä opintotukea kehitetään.

Mutta vielä tähän hallituksen esitykseen liittyen: Olen pahoillani, jos opposition edustajille tuli aikaisemmin omasta puheenvuorostani sellainen kuva, että jotenkin kiemurtelisin pöntössä. Ehkä se johtuu tästä pienestä flunssasta, mikä on päällä, ja Buranaa todella tarvittaisiin. Mutta enemmän korviini kyllä sattuu (Antti Kurvinen: Virkeä edustaja!) tämä puhe siitä, että opintotuen tasoa oltaisiin kokonaisuudessaan leikkaamassa. Tämähän ei pidä paikkaansa, vaan opintotuki kokonaisuudessaan rahasummana nousee opiskelijoilla 1 100 euroon aikaisemmasta, useamman sadan euron verran yhteensä. Opintotukeen pitää laskea kuitenkin kaikki nämä osat. Opintorahaa kyllä leikataan, mutta näillä muu-
toksilla paikataan tämä leikkaus.

21.27 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kaikenlainen leikkaaminen opintososiaalisista tuista on leikkaus tulevaisuudesta. Siitä ei pääse yli eikä ympäri, näin se vain on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

Siihen aikaan, kun minä opiskelin, oli mahdollisuus työskennellä, jos edistyi opinnoissaan. Kukaan ei rangaissut siitä. Nyt en oikein ymmärrä, kun omat lapseni ja osin paikoin jo lapsenlapseni opiskelevat, että jos he ovat ahkeria ja jos he saavat opiskeltua siinä ajassa, mitä säädetty on, ja jos he vielä käyvät työssä rahoittaakseen itse opintonsa, niin heitä rangaistaan, jos he tienaavat, onko se nyt, yli 600 euroa kuukaudessa. Mihin ihmeeseen tällainen laki tässä maassa perustuu? Miksi opiskelijoita rangaistaan siitä, jos he ovat ahkeria? Jos he valmistuvat ajassa, mikä on, niin eikö siitä pitäisi palkita?

Toinen asia on sitten se, että kun puhutaan näistä opintososiaalisista eduista, niin ymmärtääkseni sitä saa jopa seitsemän vuotta. Mutta kun meillä on paljon sellaisia opinahjoja, mistä voisi kyllä valmistua, tai yliopisto-opintoja, joista voisi valmistua, neljässä vuodessa tai ainakin viidessä vuodessa, niin voitaisiinko ajatella sellaista tulevaisuutta — jos tässä nyt pohdiskellaan — että saisi sen koko seitsemän vuoden opintotuen vähän lyhyemmässä ajassa kokonaisuudessaan käyttöön, mikä tarkoittaisi sitä, että silloin voisi opiskella täysipäiväisesti? Ei tarvitsisi käydä töissä, vaan valmistuisi esimerkiksi maisteriksi neljässä vuodessa. Jos opiskelee täysipäiväisesti, se on täysin mahdollista.

Minusta nämä ovat sellaisia avauksia, joita pitäisi pohdiskella täällä, ja meidän pitäisi pystyä auttamaan meidän nuoriamme työelämään aikaisemmin kuin mitä he nyt pääsevät. Suomessa lähdetään varmastikin kaikkein vanhimpana toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen yliopisto-opintojen jälkeen, kun verrataan koko muuhun Eurooppaan.

21.29 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Haluan ensin todeta edustaja Tolppaselle, että oikeastaan meidän opintotukijärjestelmä on täynnä ristiriitaisuuksia. Siis se, että opiskeluaikoja on rajoitettu, opintopistevaatumuksia opintotukikuukausia kohtaan on kiristetty ja samanaikaisesti opintotuen tasoa on pidetty aivan riittämättömällä tasolla, itsessään jo on ristiriitaista. Mielestäni koko tätä opintotukipolitiikkaa leimaa tällainen tietynlainen ristiriita osittain tämän valmistumis- ja opintoaikojen lyhentämistavoitteen sekä taloudellisten säästöjen välillä, mikä näkyy myöskin tässä hallituksen esityksessä. Samanaikaisesti, kun sanotaan, että halutaan lyhentää opiskeluaikoja ja nopeuttaa valmistumista, tehdään tällaisia yli 120 miljoonan säästöjä opintorahaan.

Sitten vielä edustaja Jarvalle: Tätä kiemurtelua on juuri tämä teidän käyttämänne ilmaisu siitä, että opintotukea ei leikata. Te olette tekemässä suuren yksittäiseen etuuteen kohdistuvan leikkauksen opintorahaan. Me tiedämme, että jo tällä hetkellä kaikki suomalaiset opiskelijat eivät ole halukkaita nostamaan lainaa muun muassa sen takia, että työllistyminen on epävarmaa tai jos tulee sellaisesta taustasta, että ei ole varmuutta siitä, onko sitä riskinantokykyä, jos työpaikkaa ei löydykään valmistumisen jälkeen. Kerro niille opiskelijoille, joiden tulotaso nyt laskee melkein satasella kuussa, että opintotukea ei leikata. Kylähän tässä leikkauksesta on kyse ja erittäin suuresta sellaisesta.

21.31 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Itse myös ihmettelin tätä ajatusta siitä, että opintotukea oltaisiin tässä nostamassa, kun totuus on kuitenkin se, että sitä opintorahaa leikataan niin merkittävästi. Vaikka lainaa voi nostaa enempi, niin me tiedämme, että on valtavan iso joukko niitä opiskelijoita, jotka eivät lainaa halua nostaa, koska he eivät kykene ottamaan sitä riskiä, koska tämänpäiväinen työelämä on niin epävarmaa. Enää ei ole niin kuin joskus aikoinaan, että edes korkeakoulutus takaisi varman työpaikan. Sen takia tämä opintotuki on nimenomaan sosiaaliturvaa, ja on varsin erikoista, että meillä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

yksi ihmisryhmä, opiskelijat, joiden sosiaaliturva täytyy heidän itse rahoittaa ottamalla lainaa.

Mutta ne ajatukset, mitä tässä keskustelussa tuli siihen liittyen, että perustuloa pitäisi laajentaa koskemaan myös opiskelijoita, ovat kannatettavia. Toivonkin, että tässä hallituksen perustulokokeilussa päästään ottamaan askeleita eteenpäin. Tällä nyt tehtävällä kokeilulla, joka käytännössä koskee vain pitkäaikaistyöttömiä, ei saada edes perustulon näkökulmasta oikein selvyyttä siitä, mitkä ovat sen dynaamiset vaikutukset. Se myös jättää ulkopuolelle isoja ihmisryhmiä, kuten opiskelijat, joissa me voisimme näitä vaikutuksia nähdä, jotka sinänsä myös palvelisivat tätä sosiaaliturva-ajatusta opiskelijoiden kohdalla.

21.33 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Toistan alkuun sen, mitä sanoin jo korokkeelta pitämässäni puheenvuorossa, että kuitenkin tässä kokonaisuudessa, mitä tässä tapahtuu — korotusprosentin laskeminen, toisen asteen opintotuen yhtenäistäminen korkeasteen järjestelmään ja sitten yleisen asumistuen puolelle siirtyminen — vaikka joudutaan tekemään tämä ikävä päätös opintorahan osalta, suurin osa opiskelijoista voittaa. Suurin osa opiskelijoista voittaa, se on tärkeää mainita.

Ja kyllä minä haluan vielä kerran ottaa esille myös tämän korotusprosenttiasian, joka on jäänyt tässä keskustelussa aika lailla syrjään. Minusta tällä on todella hyvä viesti opiskelijoille ja todella hyvä viesti työnteon kannattavuudesta ja ahkeruuden kannattavuudesta. Nythän on tullut aika ikävä seuraamus ja aika semmoinen käänteinen kannuste työnteolle: jos on pikkusen mennyt tulorajan yli, niin on ollut aika kohtuuton se 15 prosentin korotusprosentti. Itsellenikin on siitä kokemusta, Kurvisella on kokemusta siitä, kun joutuu palauttelemaan Kelalle opintotukea kovalla korolla. Nyt tämä asia, minkä ovat monet opiskelijat ja heidän vanhempansa kokeneet todella epäoikeudenmukaisena, tämä epäkohta, saadaan korjattua. Se on aika merkittävä, se pitää todeta.

Tässä kohtaa haluan kyllä nyt erityisesti kiittää keskustelun loppupuolella edustaja Tolppasta, edustaja Mikkosta ja edustaja Anderssonia. Minusta täällä on tosi hyviä tulevaisuuden näköaloja pystytty porukalla yli hallitus—oppositio-ajan miettimään opintotuesta. Se on ollut minusta hieno juttu. Se, mitä perustulo voisi mahdollistaa opiskelijoitten toimeentulolle: minusta edustaja Tolppasella oli erittäin raikkaita ajatuksia siitä, että opintotuki voisi olla joustavampi ja se mukautuisi elämäntilanteisiin.

Täytyy sanoa se, että ensi yönä Amerikassahan käydään presidentinvaalit, joita seuraa koko maailma herkeämättä, ja siellä on hirveä vastakkainasettelu ja mollaaminen puolin ja toisin, ja vaikka joskus tuntuu siltä, että tämä meidänkin sali menee siihen amerikkalaiseen suuntaan, niin, (Puhemies koputtaa) arvoisa puhemies, emme me silti siihen ole menossa, kun tässä keskustelussa löytyy jo tämmöistä yhteistä.

21.35 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Kaksi näkökulmaa vielä haluaisin tuoda tähän keskusteluun.

On hyvä, että näitä uusiakin avauksia on mietitty tässä puolin ja toisin. Nyt haluaisin kyllä muistuttaa siitä, että opintotukeen kuuluu useampi osa. Siihen kuuluu opintoraha — toki, sitä kyllä leikataan — siihen kuuluu tämä asumislisä, joka nyt muutetaan sinne yleiseen asumistukeen opiskelijoitten osalta. Se tukimäärä nousee suurimmalla osalla opiskelijoista, ja siinä olennaista on se, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus tapahtuu siinä yhteydessä, että ne opiskelijat, jotka häviävät, eivät sitä asumisen tukea tarvitse, koska heidän omassa perheessä, esimerkiksi puolisoilla, on tuloja — jos puoliso on hyvätuloinen, jopa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

korkeatuloinen, eihän silloin siinä ruokakunnassa tarvita sitä asumisen tukea, ja sitä tukea saadaan siirrettyä niille, jotka joutuvat maksamaan korkeaa vuokraa. Heillä jää pienempi osuus nyt opintotuesta tällä hetkellä käyttöön sitten muuhun kuin asumiseen. Jatkossa heidän tilanteensa paranee. Tämä on erittäin oikeudenmukainen linjaus.

Ja sitten tämä opintolaina. Kyllä, sen määrä nousee. Sitä ei ole kenenkään pakko nostaa, ja ilmankin sitä opintolainan nostamista opiskelijoitten opintotuki nousee isommalla osalla opiskelijoista. Tämä on erittäin hyvä muutos.

21.37 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Totean nyt vielä tästä opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin, kun se taas kerran nousi esille edustaja Jarvan puheenvuorossa.

On totta, että se hyödyttää erityisesti pienituloisia yksin asuvia opiskelijoita. Eli osa opiskelijoista tosiaankin hyötyy siitä uudistuksesta, mutta todellakin toivon, että hallitus seuraa sen uudistuksen vaikutuksia eri opiskelijoihin tarkkaan, koska ei ole lainkaan niin, että se uudistus on niin yksiselitteisen oikeudenmukaisuutta lisäävää kuin mitä edustaja Jarva tässä omassa puheenvuorossaan toi esille.

Minä olen huolissani siitä, miten tämä vaikuttaa niiden noin 40 000 opiskelijan toimeentuloon, jotka nyt kokonaan jäävät asumistuen ulkopuolelle eli putoavat sen piiristä pois. Ei ole lainkaan varmaa, että ne tulotasot ovat niissä perheissä niin suuria, ja ennen kaikkea huolettua perheellisten opiskelijoiden asema, niin kuin tässä on todettu, jotka tosiaankin häviävät siinä uudistuksessa verrattuna siihen, miten heitä kohdellaan tällä hetkellä yleisen asumistuen saajina.

Ja sitten vielä tästä hallituksen itse opintotukiuudistuksesta: Tosiaankin opintorahaan tehdään ennennäkemättömän suuri leikkaus. Se tarkoittaa yksittäisen opiskelijan kohdalla tulonmenetystä noin sadan euron edestä, joka on erittäin merkittävä osuus opintotuen kokonaisuudesta ja opintorahan kokonaisuudesta tällä hetkellä. Käytännössä tämä lainapainotteisuuden lisääminen tarkoittaa sitä, että pakotetaan jo valmiiksi Suomen pienituloisin väestöryhmä itse ottamaan lainaa, jotta pystytään turvaamaan sellainen toimeentulo, joka takaa sen, että on varaa edes välttämättömiin menoihin. Se on tämän hallituksen arvovalinta.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia siitä paikalta.

21.39 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia näistä puheenvuoroista myöhäisillassa. Muutama huomio heränneisiin teemoihin.

Emme halua hallituksena kannustaa ketään hankkimaan maksuhäiriömerkintää, joten jatkossa opintolainaa voisi hakea myös sellainen opiskelija, jolla on vähäisiä maksuhäiriömerkintöjä. Tällöin opiskelija voi saada opintolainaa nykyistä yksinkertaisemmin, ja mielestäni se on hyvä parannus nykyiseen.

Sitten tässä uudistuksessa ja laissa on nyt selkeästi sekä niitä hyviä että huonompia uutisia opiskelijoiden kannalta, ja huolta kannamme sekä tästä taloustilanteesta että siitä, miten voidaan opiskelijoita parhaalla mahdollisella tavalla tukea.

Mutta niitä hyviä elementtejä tässä uudistuksessa on lukuisia, kuten se, että opintolainan taso nousee, käteen jää enemmän rahaa. Yleiseen asumistukeen siirtyminen on hyvä uutinen, sitä opiskelijajärjestöt ovat erityisesti toivoneet. Tukimuotojen yhtenäistäminen yksinkertaistaa järjestelmää. Tämä takaisinperintään liittyvä rangaistuskoroksikin kutsut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2016 vp

tu elementti kohtuullistuu, se on monille opiskelijoille hyvä elementti. Ja sitten tämä toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulojen vaikutuksen poistuminen on pitkään toivottu ja odotettu elementti. Eli kyllä tässä paljon pureskeltavaa on sitten eduskunnalle ja valiokunnalle ja myöskin hyvästä näkökulmasta.

Samoin sitten tästä mahdollisuuksien tasa-arvon näkökulmasta haluan vielä sanoa, että keväällä teetetyssä selvityksessä selvitysmiehenä toiminut professori Roope Uusitalo ei löytänyt opintolainojen käytön jakaantumisesta Pohjoismaiden välisistä vertailuista tai 90-luvun opintotukijärjestelmän uudistuksesta tieteellisesti merkittävää näyttöä, joka tukisi väitettä koulutuksellisen tasa-arvon heikkenemisestä.

Ihan lopuksi huomautan, että hyvin tärkeä on se viesti, mikä tästä salista lähtee meidän nuorillemme: korkean koulutuksen hankkiminen Suomessa kannattaa, ja koulutus on paras investointi omaan tulevaisuuteen, korkeampaan ansiotasoon ja varmempaan työllistymiseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.